

Chyby a chybování ve filosofii

Filosofie (tj. skutečná, pravá filosofie) je experimentální disciplína; a to znamená, že tu a tam musí pracovat formou „zkoušky a omylu“. Ale i to je ještě málo: filosofie nemá omyly v opovržení, a také se jim – alespoň v určitých případech – ani nesnaží vyhnout. Filosofie nepřestává být filosofií, ani když pracuje s omylem – ovšem jen pod podmínkou, že ta práce s omylem je promyšlená, systematická, nikoli nahodilá ani jen příležitostná. To ovšem znamená, že některé omyly mohou být předem vyloučeny, zejména pokud jsou triviální. Nicméně i zde zůstává jeden vážný problém: to, co se zdá být na první pohled samozřejmé (a nedbat toho že znamená právě triviální chybu), může být založeno na jakémsi velkém, dlouhodobém, takřka principiálním omylu. Metoda založená na cestě „zkouškou a omylem“ totiž není nijak garantovaně bezchybná; některé omyly se mohou prokázat jako omyly teprve po dlouhé době, neboť se ve zjednodušujících (či zjednodušených) situacích dlouho nevyjevují na plném světle. A na druhé straně se mohou některé omyly vyjevit jako omyly velmi brzo, dokonce hned na začátku, a přesto zůstávají v jakési pozoruhodné formě „platnosti“ tak živé, jako tomu bylo již od toho počátku. A konečně jsou také tzv. „šťastné omyly“, neboť bez nich by zůstaly některé cesty nejen uzavřeny, ale zcela nepoznány.

(Písek, 120502-1.)